

Funkcjonowanie systemu rowerów miejskich w Katowicach¹

EWELINA KOŁKOWSKA

inżynier, studentka studiów II stopnia kierunku transport na Politechnice Śląskiej, Wydział Transportu, ul. Krasińskiego 8, 40-019 Katowice, e-mail: ewelina.kolkowska@interia.pl

Streszczenie: Koncepcja rowerów miejskich istnieje na świecie od 1965 roku i zmieniała się na przestrzeni lat. Obecnie systemy rowerów miejskich zyskują coraz większą popularność. Możliwości, jakie oferują, pozwalają na korzystanie z roweru nie tylko w celach rekreacyjnych, ale również umożliwiają dotarcie do pracy, dzięki rozbudowanej sieci stacji i niskich kosztach użytkowania. Coraz więcej mieszkańców miast dostrzega liczne zalety korzystania z tego rodzaju transportu i decyduje się na zmianę swoich zachowań komunikacyjnych. Celem poniższego artykułu jest zapoznanie czytelników z funkcjonowaniem automatycznego systemu wypożyczalni rowerów miejskich City by Bike w Katowicach, który powstał w 2015 roku. W początkowej części artykułu przedstawiono ogólną charakterystykę systemu rowerów miejskich, a także szczegółowo omówiono zasady działania rowerów miejskich w Katowicach i zaprezentowano obszar występowania stacji rowerów miejskich. Kolejna część artykułu skupia się na zmianach, jakie wprowadzone zostaną w roku 2019 oraz planach rozwoju w przyszłości. Wykazano również związki systemu rowerów miejskich w Katowicach z systemami w innych miastach w okolicy, które dodatkowo pozwalają na zwiększenie zainteresowania tym rodzajem komunikacji. Przeprowadzony przegląd literatury i analiza danych pozwolił na ocenę istniejącego systemu, przedstawienie szans rozwoju w Katowicach, a także Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Rosnące zainteresowanie tego typu systemem wskazuje na konieczność jego stałej rozbudowy i ulepszenia.

Słowa kluczowe: transport, rowery miejskie, wypożyczalnie rowerów, City by Bike.

Wprowadzenie

Coraz częściej rower przestaje być postrzegany wyłącznie jako sposób na spędzanie wolnego czasu i nie służy tylko do celów rekreacyjnych. W części obszarów został on włączony do systemu transportowego miast i podobnie jak pozostałe rodzaje transportu stale się zmienia. Wykorzystywanie jednośladów na dotarcie do pracy, uczelni czy na miejsce spotkania staje się coraz powszechniejsze. Rower cieszą się popularnością głównie w miastach, w których ze względu na znaczne natężenie ruchu przemieszczanie się samochodem lub komunikacją miejską wiąże się z opóźnieniami spowodowanymi zatorami. Zarządcy miast starają się zachęcić mieszkańców do korzystania z rowerów miejskich w celu przemieszczania się do pracy lub do innych ośrodków. Duże znaczenie ma stałe rozbudowywanie infrastruktury rowerowej, zwiększanie długości tras oraz ścieżek rowerowych, budowa stojaków na rowery, a także sieci wypożyczalni miejskich. Rowery miejskie pozwalają na szybkie przemieszczanie się na krótkich odcinkach, dużą swobodę ruchu, ale również małe nakłady finansowe. Systemy rowerów miejskich

oferują najczęściej możliwość darmowego korzystania z jednośladów przez pierwsze 15 lub 20 minut, a koszt wypożyczenia na kolejne godziny rośnie wraz z czasem używania roweru, lecz wciąż jest on niski. Zgodnie z pracą „Zdrowotne aspekty codziennego używania roweru w warunkach dużych natężeń ruchu samochodowego”, w której przedstawiono badania przeprowadzone w Holandii, zwiększenie aktywności fizycznej może spowodować wzrost długości życia nawet do 14 miesięcy. Nie bez znaczenia jest także mniejsze zanieczyszczenie środowiska oraz zmniejszenie ruchu i hałasu spowodowane zmianą środka komunikacji z samochodu na rower na krótkich dystansach [1]. Coraz popularniejszy obecnie jest zdrowy styl życia i dbanie o środowisko naturalne, a korzystanie z roweru doskonale wpisuje się w tę koncepcję. Bardzo ważnym zadaniem zarządzających transportem jest prowadzenie spójnej polityki rowerowej. W wielu miastach przywiązuje się coraz większą wagę do promowania roweru jako alternatywnego środka transportu dla komunikacji indywidualnej i zbiorowej. Istnieje wiele miast w Polsce, gdzie transport rowerowy jest rozwinięty na wysokim poziomie, lecz rozwój ten nie jest równomierny.

W literaturze dostępne są publikacje naukowe dotyczące funkcjonowania systemów rowerów miejskich w miastach Polski. Wskazuje to na zainteresowanie tematyką rowerową również w aspekcie analiz oraz charakterystyk. Zagadnienie to nie zostało jednak dokładnie omówione w przypadku systemu City by Bike funkcjonującego w Katowicach. Dotychczas w literaturze przedstawiono następujące publikacje poruszające tematykę miejskich wypożyczalni rowerów, w tym: funkcjonowanie wypożyczalni rowerów miejskich w Krakowie [2], system bezobsługowej wypożyczalni rowerów miejskich KMK Bike w Krakowie [3], system warszawskiego roweru publicznego [4] oraz koszty i korzyści funkcjonowania miejskich wypożyczalni rowerów [5]. Oczywiście jest, że to jedynie kilka z wielu publikacji dotyczących tego zagadnienia.

Historia roweru miejskiego

Pierwsza koncepcja działania systemów rowerów miejskich pochodzi z roku 1965 z Amsterdamu. Luud Schimmelpennink wraz z grupą przyjaciół zebrali oraz przemalowali kilkaset rowerów, które następnie umieścili na ulicach Amsterdamu do darmowego wypożyczania przez mieszkańców. Ze względu na brak kontroli nad wypożyczającymi wiele rowerów uległo dewastacji lub kradzieży. Idea ta, nazywana „White Bicycle Plan” (od koloru rowerów), zapoczątkowała prace nad udostępnianiem rowerów miejskich dla mieszkańców [6].

¹ ©Transport Miejski i Regionalny, 2019.

Kolejnym pomysłem wypożyczalni rowerów były rowery miejskie drugiej generacji, które wystartowały w Danii. Z rowerów umieszczonych w wypożyczalniach można było korzystać za pomocą depozytu monet. Pozwalało to na pobranie oraz zwrot roweru w lokalizacjach w centrach miast. Ze względu na brak rejestracji użytkowników rowery nadal ulegały kradzieżom [7].

Pierwszym systemem, w którym identyfikowano użytkownika roweru był Bikeabout na Uniwersytecie w Anglii. Studenci, chcący skorzystać z rowerów miejskich, wykorzystywali karty z magnetycznym paskiem [7].

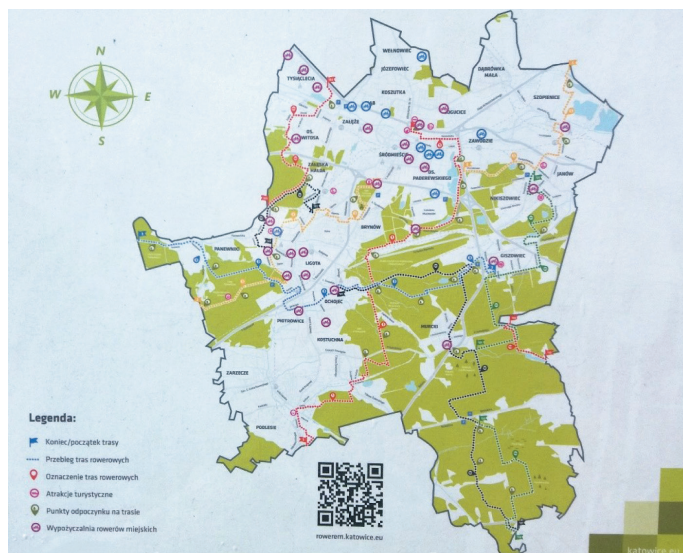
Wypożyczalnie zblizone zasadą działania to stosowanych obecnie miały swój początek w Paryżu ponad 40 lat później. W 2007 roku uruchomiono 750 wypożyczalni automatycznych, w których łącznie znajdowało się 10 000 rowerów. Szybko system ten powiększył się i w znacznym stopniu wpłynął na dzisiejsze zainteresowanie tym rodzajem transportu [8].

Obecnie w 165 krajach uruchomiono ponad 140 systemów rowerów miejskich. Również w Polsce cieszą się one ogromną popularnością, o czym świadczy fakt, że w maju 2018 roku system ten działał w 56 miastach, powiatach lub gminach, a pierwszy, wprowadzony w Krakowie, działa od 2008 roku [6, 9].

Rowery miejskie City by Bike

Pierwsze rowery miejskie pojawiły się w Katowicach w 2010 roku. Działały one w oparciu o tzw. punkty wypożyczeń, czyli specjalne kontenery, w których obsługiwano wypożyczalnie. Po pięciu latach od wprowadzenia pierwszej wersji systemu, 1 maja, na ulicach Katowic pojawiły się automatyczne, dostępne przez 7 dni w tygodniu i całą dobę, wypożyczalnie rowerów miejskich. Początkowo działały dwie stacje, na których dostępne było w sumie 30 rowerów [10]. W kolejnych latach system znacznie się powiększał do 11 stacji w 2016 roku, 35 stacji w 2017 roku, aż do 54 stacji w roku 2018 (przedstawionych na fotografii 1). Do dyspozycji w 2018 roku było 450 rowerów w tym 10 typu cargo. Część stacji rowerów miejskich w Katowicach to stacje sponsorskie, które dodatkowo wzbogacają system wypożyczalni w mieście. Galerie handlowe, uczelnie czy obiekty biznesowe, lokalizując wypożyczalnie rowerów w pobliżu swoich siedzib, umożliwiają dojazd do tych placówek pracownikom, a także klientom. Stacje sponsorskie są również dobrym przykładem współpracy pomiędzy samorządem i przedsiębiorstwami zlokalizowanymi na terenie miasta [11].

Na uwagę zasługuje fakt, że operatorem rowerów miejskich w Katowicach została firma Nextbike, która jest największym dystrybutorem wypożyczalni rowerów miejskich. Na polskim rynku obecna jest od 2011 roku i stale wprowadza systemy wypożyczalni w kolejnych miastach. W województwie śląskim istnieje dziewięć systemów wypożyczalni rowerów miejskich obsługiwanych przez Nextbike, w tym Katowice, ale także: Chorzów, Częstochowa, Gliwice, Pszczyna, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Tychy oraz Zabrze. Każdy użytkownik zareje-

Fot. 1. Lokalizacja stacji wypożyczeń rowerów miejskich w Katowicach umieszczona na terminalach wypożyczeń

Fot. 2. Stacja rowerów miejskich Katowice Mariacka Kościół

strowany w systemie w dowolnym mieście może korzystać z innych wypożyczalni rowerów obsługiwanych przez Nextbike bez dodatkowych opłat i problemów, na całym świecie [12, 13].

Na terminalu stacji rowerów miejskich (fot. 2) umieszczone są informacje dotyczące postępowania przy wypożyczeniu oraz zwrocie rowerów, a także zasady rejestracji, szczegółowy cennik oraz mapa prezentująca lokalizację stacji rowerowych. Rowery miejskie dostępne w Katowicach, przedstawione na fotografii 3, wyposażone są między innymi w: przerzutkę, oświetlenie tylne i przednie, dzwonek, szyfrowy zamek, który pozwala na przypięcie roweru do stacji, gdy nie ma wolnych miejsc lub zabezpieczenie roweru, gdy użytkownika nie ma w pobliżu oraz koszyk umożliwiający przewożenie torby lub drobnych zakupów. Od 2018 roku nowością są trzykołowe rowery cargo, przedstawione na fotografii 4, umożliwiające przewożenie dzieci lub towarów o łącznej wadze do 100 kg. Dzięki skrzyni ładunkowej z przodu możliwe jest wykorzystanie roweru

Fot. 3. Standardowy rower miejski

Fot. 4. Rower miejski typu cargo

do rodzinnych wycieczek, a także w celu przewiezienia ładunków [14]. Każdy rower dostępny w systemie rowerów miejskich posiada numer, dzięki któremu możliwa jest jego identyfikacja w systemie.

Infrastruktura rowerowa w Katowicach

Długość tras rowerowych w Katowicach wynosi ponad 110 km, a trasy te poprowadzone są głównie przez tereny rekreacyjne. Planowane jest stałe podnoszenie jakości i standardów istniejących tras rowerowych, a także budowa nowych ścieżek i dróg rowerowych. Celem rozbudowy systemu dróg rowerowych jest połączenie każdej dzielnicy Katowic z jego centrum. W skład systemu tras wchodzi [15]:

- trasa nr 1 - Śródmieście–Podlesie – 19,1 km,
- trasa nr 2 – Brynów–Panewniki – 11,6 km,
- trasa nr 3 – Giszowiec–Panewniki – 15,6 km,
- trasa nr 5 – Szopienice–Muchowiec – 6,4 km,
- trasa nr 101 – Piotrowice–Murcki – 18,3 km,
- trasa nr 103 – Osiedle Tysiąclecia–Osiedle Witosy – 7,1 km,
- trasa nr 110 – Murcki–Murcki – 1,7 km,
- trasa nr 121 – Janów–Murcki – 11,3 km,
- trasa nr 122 – Brynów–Panewniki – 5,2 km,
- trasa nr 153 – Murcki–Murcki – 5,5 km.

Mimo dużej liczby dróg rowerowych w Katowicach nie są one w pełni ze sobą powiązane, a ich standardy znacznie się różnią. W celu eliminacji tych problemów w 2014 roku

została opracowana Polityka rowerowa miasta Katowice. W dokumencie tym wskazuje się na korzystne warunki Katowic dla ruchu rowerowego, które przyczyniają się do zwiększenia szans wykorzystania rowerów. Najważniejsze działania, które pozwolą na zwiększenie wykorzystania rowerów jako środka komunikacji to [16]:

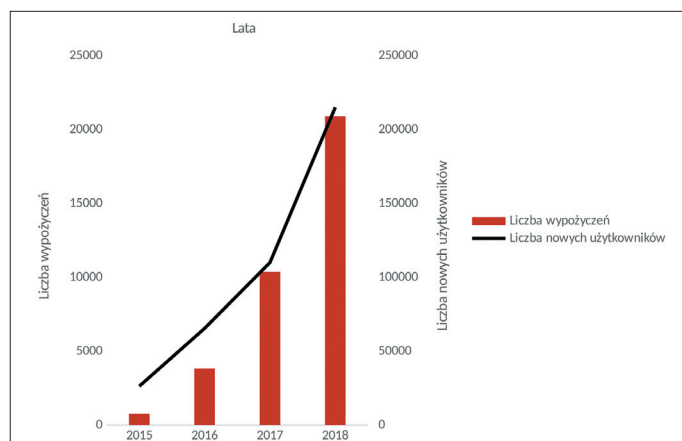
- rozwój spójnego systemu sieci dróg rowerowych,
- wprowadzenie udogodnień dla rowerzystów,
- rozwój parkingów i wypożyczalni rowerowych,
- poprawa stanu infrastruktury istniejącej,
- integracja roweru z publicznym transportem,
- promowanie roweru.

Rozwój systemu City by Bike

Powstanie systemu wypożyczalni rowerów miejskich w Katowicach okazało się sukcesem, o czym świadczy zwiększająca się z roku na rok liczba wypożyczeń rowerów, jak również liczba zarejestrowanych użytkowników przedstawiona na rys. 1. Powstające nowe lokalizacje wypożyczalni, a także zwiększanie liczby rowerów oraz ich rodzajów pozwalają na wykorzystywanie rowerów na coraz większą skalę w podróżach po mieście.

Na podstawie rys. 1 stwierdzono, że rozwój systemu rowerów miejskich w Katowicach jest dynamiczny. Od rozpoczęcia działania systemu w 2015 roku liczba zarejestrowanych nowych użytkowników wzrosła ponad 8-krotnie, natomiast liczba wypożyczeń ponad 27-krotnie. Tak ogromne różnice świadczą o dużym i ciągłym zainteresowaniu systemem rowerów miejskich.

Katowicki rower miejski w dalszym ciągu się zmienia. Na rok 2019 zaplanowano powiększenie systemu do 75 punktów wypożyczeń: w czerwcu o 12 stacji, natomiast w lipcu o 9. Miejsca lokalizacji nowych stacji to głównie obszary, w których mieszkańcy dotychczas nie mieli bezpośredniego dostępu do rowerów miejskich, są to między innymi: Dąbrówka Mała, Burowiec, Józefowiec, Zarzecze, Panewniki, Osiedle Paderewskiego. Nowe stacje powstają także w miejscach, gdzie stacje już istniały, ale było ich mało lub zapotrzebowanie jest większe: Ligota, Dąb, Załęże, Piotrowice oraz centrum miasta. Zwiększona zostanie również liczba rowerów do ponad 600 sztuk oraz dwu-

Rys. 1. Zestawienie liczby wypożyczeń oraz liczby nowych użytkowników na przestrzeni lat [17, 18, 19, 20]

krotnie wzrosnąć liczba rowerów cargo do 20 sztuk. W prognozie na kolejne lata jest rozszerzenie systemu do 150 wypożyczalni rowerów w całym mieście. Wypożyczalnie powstają z inicjatywy prezydenta miasta, po konsultacji z mieszkańcami, a także w ramach budżetu obywatelskiego w Katowicach. Warto również zaznaczyć, że w oparciu o statystyki wypożyczeń analizowane są obecne lokalizacje stacji i w przypadku niekorzystnych wyników lub zmian układu przestrzennego zmieniana jest lokalizacja stacji. Również w przypadku korzystnych wyników powiększane są stacje cieszące się największą popularnością. Taka zmiana nastąpiła w wypożyczalni Rynek, przedstawionej na fotografii 5, która cieszyła się największą liczbą wypożyczeń w ostatnich latach [11].

Katowice należą do Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, która powstała w 2017 roku. Do metropolii należy 41 miast i gmin: Będzin, Bieruń, Bobrowniki, Bojszowy, Bytom, Chełm Śląski, Chorzów, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Gierałtów, Gliwice, Imielin, Katowice, Knurów, Kobiór, Lędziny, Łaziska Górne, Mierzęcice, Mikołów, Mysłowice, Ożarów, Piekary Śląskie, Pilchowice, Psary, Pyskowice, Radzionków, Ruda Śląska, Rudziniec, Siemianowice Śląskie, Siewierz, Sławków, Sosnowiec, Sośnicowice, Świerklaniec, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Tychy, Wojkowice, Wry, Zabrze oraz Zbroślawice. Warto zaznaczyć, że metropolia zajmuje prawie 1/3 powierzchni całego województwa i zamieszkuje ją 2 279 560 mieszkańców, co stanowi ponad połowę wszystkich osób zamieszkujących województwo śląskie. Związek metropolitalny organizuje zadania, które dotychczas były wykonywane w obrębie miast, co oznacza między innymi organizację dróg, a także transportu publicznego. W ramach tych zadań w kwietniu 2019 roku wprowadzona została integracja wypożyczalni rowerów miejskich w czterech z miast należących do metropolii: Katowicach, Chorzowie, Sosnowcu oraz w Tychach. Od maja 2019 roku do zintegrowanego systemu rowerów miejskich dołączył także system w Siemianowicach Śląskich oraz Zabrzu, natomiast od czerwca 2019 Gliwicki Rower Miejski. Wszystkie zintegrowane systemy rowerów miejskich zostały scharakteryzowane na rysunku 3. Pozwoli to na wypożyczanie rowerów standardowych w jednym z tych miast oraz jego zwrot w innym mieście (fot. 6). Do czasu wprowadzenia zmian w regulaminie taka operacja nie była możliwa, a zwrot jednoślada musiał zostać dokonany w jednej z wypożyczalni miasta, w którym został pobrany. W przeciwnym wypadku naliczane były karne opłaty określone w cenniku. Obecnie koszty relokowania jednośladów pokrywa metropolia [21, 22, 23].

Planowana integracja systemu jest działaniem, które w przyszłości ma na celu stworzenie systemu wypożyczalni rowerów elektrycznych łączącego miasta całej metropolii. W najbliższym czasie wybrany zostanie podmiot, którego zadaniem będzie opracowanie koncepcji, zgodnie z którą działać będzie Elektryczny Rower Metropolitalny w GZM [22].

Chorzów start: 2018 stacje: 15 rowery: 150	Sosnowiec start: 2018 stacje: 9 rowery: 130	Tychy start: 2017 stacje: 7 rowery: 60
Siemianowice Śląskie start: 2018 stacje: 4 rowery: 30	Zabrze start: 2018 stacje: 8 rowery: 65	Gliwice start: 2017 stacje: 15 rowery: 150

Rys. 3. Charakterystyka systemów zintegrowanych w ramach GZM [24, 25, 26, 27, 28, 29]

Fot. 5. Stacja rowerów miejskich Katowice Rynek

Fot. 6. Standardowy rower miejski chorzowskiego systemu rowerów miejskich Kajteroz na stacji Katowice Silesia City Center

Podsumowanie

Rowery miejskie cieszą się coraz większą popularnością w podróżach mieszkańców. Wzbogacają one system transportowy miasta, pozwalając mieszkańcom na wykorzystanie ekologicznego, szybkiego i wygodnego do przemieszczania się środka transportu. Stale rozwijający się system wypożyczalni rowerów miejskich w Katowicach sprzyja popularyzacji roweru miejskiego w podróżach po mieście.

Organizacja systemu rowerów miejskich w Katowicach ma wiele zalet. Dobrym rozwiązaniem jest konsultacja lokalizacji nowych stacji rowerów miejskich z mieszkańcami. To osoby zamieszkujące daną okolicę lub dzielnicę są najbardziej świadome tego jakie lokalizacje byłyby naj-

bardziej korzystane. Lokalizacja wypożyczalni w okolicach zakładów pracy pozwala na wykorzystanie roweru przez pracowników. Równie ważnym miejscem są węzły przesiadkowe oraz dworce kolejowe, w których stacje wypożyczalni umożliwiają pokonanie ostatniego odcinka podróży rowerem. Nie można również zapominać o odległych dzielnicach Katowic, w których wypożyczalni jest mniej. Sugerując się mapą lokalizacji stacji, widać, że system ten jest słabo rozwinięty na wschodzie oraz południu Katowic. Aby można było mówić o w pełni rozwiniętym systemie rowerów miejskich, stacje powinny być zlokalizowane we wszystkich dzielnicach miasta, aby możliwe było ich skomunikowanie z centrum oraz ważniejszymi ośrodkami miasta. Można jednak przypuszczać, że w miarę rozwoju systemu eliminowane będą miejsca, w których brak jest stacji wypożyczalni.

Podczas korzystania z systemu rowerów miejskich można napotkać na błędne wskazania dostępnych rowerów udostępniane na mapach na stronie internetowej oraz w aplikacji mobilnej. Zdarzają się również sytuacje, w których rowery dostępne na stacji są uszkodzone. Nie można jednak zapominać, że rowery miejskie obsługiwane są przez system informatyczny, z którego korzystają tysiące osób, co może generować błędy. Warto również pamiętać, że stan rowerów, które znajdują się na stacjach, zależy w znacznej mierze od ich użytkowników i to, w jakim stanie rower pozostawimy, zależy głównie od wypożyczających. Dodatkowo operator rowerów miejskich w Katowicach, czyli firma Nextbike, umożliwia zgłaszanie usterek, jakie użytkownicy zaobserwowali podczas użytkowania lub próby wypożyczenia rowerów. Zgłoszenie takie może przyspieszyć serwis, a także pozwoli operatorowi na identyfikację uszkodzonych rowerów i błędów systemu.

Jedną z najważniejszych szans dla rozwoju roweru miejskiego jest obecność Katowic w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Działania zmierzające do integracji systemu w całym obszarze metropolii pozwolą na zachęcenie mieszkańców innych miast do dotarcia do Katowic rowerem miejskim. Dzięki integracji miast możliwa jest budowa spójnego systemu dróg rowerowych wykraczającego swoim zasięgiem poza granice miasta oraz sieci wypożyczalni na obszarze większym niż jedno miasto. Dodatkowym atutem jest stała rozbudowa systemu, a także plany rozszerzenia wypożyczalni rowerów miejskich w kolejnych latach.

Literatura

- Kopta T., Buczyński A., Hyla M., Lustofin B., *Zdrowotne aspekty codziennego używania roweru w warunkach dużych napięć ruchu samochodowego*, GDDKiA, 2012 https://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/i/infrastruktura-rowerowa_3000/Rower%20a%20zdrowie.pdf
- Łastowska A., Bryniarska Z., *Analiza funkcjonowania wypożyczalni rowerów miejskich w Krakowie*, „Transport Miejski i Regionalny”, 2015, nr 3.
- Łastowska A., Bryniarska Z., *Ocena systemu bezobsługowej wypożyczalni rowerów miejskich KMK Bike w Krakowie*, „Transport Miejski i Regionalny”, 2015, nr 8.
- Wiśniewski D., *System warszawskiego roweru publicznego*, „Autobusy – Logistyka”, 2016, nr 6.
- Kłós-Adamkiewicz Z., *Koszty i korzyści funkcjonowania miejskich wypożyczalni rowerów*, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 814, „Problemy transportu i logistyki”, 2014, nr 26.
- Dębowska-Mróż M., Lis P., Szymanek A., Zawisza T., *Rower miejski jako element systemu transportowego w miastach*, „Autobusy – efektywność transportu”, 2017, nr 6.
- DeMaio P., *Bike-sharing: History, Impacts, Models of Provision, and Future*, Journal of Public Transportation, Vol. 12, 2009, No. 4.
- Stępień-Słodkowska M., Ustianowski P., Krajewska-Pędzik A., *Bike S Szczeciński Rower Miejski jako przedsięwzięcie prowadzące do wzrostu jakości życia mieszkańców*, „Handel Wewnętrzny”, 2017, 4(369), (tom II).
- Dębowska-Mróż M., Lis P., Pawłowski S., *Specyfika funkcjonowania systemu roweru miejskiego na przykładzie miasta Radomia*, „Autobusy – logistyka”, 2018, nr 12.
- <https://citybybike.pl/news/wypożyczalnie-rowerow-miejskich-startuja-w-katowicach/> [Data uzyskania dostępu: 28.03.2019]
- <https://www.katowice.eu/miasto/aktualnosci?ItemID=3430&ListID={D5DEA5D0-1093-414A-AB2A-4A83B293CB9E}> [Data uzyskania dostępu: 28.03.2019]
- <https://citybybike.pl/news/city-by-bike-katowice-juz-dziala/> [Data uzyskania dostępu: 28.03.2019]
- <https://nextbike.pl/> [Data uzyskania dostępu: 28.03.2019]
- „Regulamin systemu City by Bike” https://citybybike.pl/wp-content/uploads/2019/04/Regulamin-Systemu-CityByBike-Katowice-Bike-obowi%C4%85zuj%C4%85cy-od-05.04.2019_PL.pdf [Data uzyskania dostępu: 28.03.2019]
- Rowerem przez Katowice*, Katowice, Wydawnictwo Alatus, 2016.
- Polityka rowerowa miasta Katowice*, Katowice 2014.
- <https://citybybike.pl/news/26-tysiaca-uzytkownikow-i-75-tysiaca-wynajmow-sezon-slaskich-rowerow-miejskich-city-by-bike-dobieg-konca/> [Data uzyskania dostępu: 20.04.2019]
- <https://citybybike.pl/news/oficjalne-podsumowanie-najlepszego-sezonu-w-historii-rowerow-miejskich-city-by-bike-170-dni-65-tysiaca-nowych-uzytkownikow-i-blisko-40-tysiecy-wypozycczen/> [Data uzyskania dostępu: 20.04.2019]
- <https://citybybike.pl/news/ponad-100-tysiecy-wypozycczen-city-by-bike/> [Data uzyskania dostępu: 20.04.2019]
- <https://citybybike.pl/news/rekordowy-sezon-rowerow-miejskich-w-katowicach/> [Data uzyskania dostępu: 20.04.2019]
- <http://gzmetropolia.pl/metropolia/> [Data uzyskania dostępu: 01.04.2019]
- <https://nextbike.pl/metropolia-zintegrowala-wypożyczalnie-rowerow-miejskich-w-czterech-miastach/> [Data uzyskania dostępu: 01.04.2019]
- <http://metropoliagzm.pl/blog/od-1-czerwca-gliwicki-rower-miejski-otwarty-na-inne-miasta/> [Data uzyskania dostępu: 18.05.2019]
- <https://kajteroz.pl/kajteroz-zrobi-przerwe/> [Data uzyskania dostępu: 23.04.2019]
- <https://sosnowieckirowermiejski.pl/> [Data uzyskania dostępu: 23.04.2019]
- <https://tyskirower.pl/2018/10/29/udany-sezon-tyskiego-roweru-miejskiego/> [Data uzyskania dostępu: 23.04.2019]
- <https://siemianowickirowermiejski.pl/> [Data uzyskania dostępu: 23.04.2019]
- <https://zabrzanskirowermiejski.pl/zabrzanski-rower-miejski-powrocil-w-nowej-wiekszej-odslonie/> [Data uzyskania dostępu: 18.05.2019]
- <https://gliwickirower.pl/pocatek-trzeciego-sezonu-gliwickiego-roweru-miejskiego/> [Data uzyskania dostępu: 18.05.2019]